

DEN FRI KRIG.

I juni 1940 ble det erklært at ~~kommanderingene~~ mellom Norge og Tyskland opphørte. En kommer imidlertid sannheten nærmere om en sier at de da tok til overalt hvor den tyske krigsmakt dro fram og la under seg et fremmed land, mislyktes deres forsøk på å bringe folket til lydighet og opprette et fredelig styre. Motstanden lot seg ikke kue - hvert folk har ført sin krig videre på den måte som passer best.

På Balkan innrettet man seg helt fra kapitulasjonen våren 1941 på parti-senkrig, og mange forsvant straks med våpen og utrustning før senere å dukke opp i utilgjengelige fjelltrakter som okkupasjonsmaktens uforsonlige fiender. Tyskerne fikk aldri besatt Jugoslavia fullstendig, og fra vinteren 1942 har friskarer på minst 100.000 menn vært på ferde alle steder og ingen steder og over alt hatt initiativet. Når de ikke lenger finner det fordelaktig å fortsette kampene, forvandles de stridende til fredelige gjeter og bønder, og nye avdelinger stemples fram og blir satt i aksjon. - En slik krig fører med seg store tap og lidelser for befolkningen, men tvinger på den annen side okkupasjonsmakten til å opprettholde sterk og kostbar militær beredskap. I mai 1942 led f.eks. Italia større tap i kampene mot friskarene på Balkan enn på alle andre krigsskueplasser sammenlagt, og i Jugoslavia måtte tyskerne sette inn opptil 31 divisjoner for å holde Titos tropper i sjakk.

Den danske motstandsbevegelse er organisert i helt andre former og representerer sabotasje- og terrorkrigen i dens ytterste konsekvens. Der finnes også en stridende hær, velorganisert og vel utrustet for sine spesielle oppgaver: Å gjøre rustningsindustrien ineffektiv, skape vansker for transportvesenet og overhodet bringe krigsmaskinen i ulag.

Den franske innemilits har lært seg å tre i aksjon for samarbeid med invasionsstyrkene, og under den korte befrielseskrig utførte de store militære bedrifter, som neppe ville vært mulige hvis ikke hadde hatt utdannede og erfarne militære ledere. Før invasjonen forekom partisaner i vanlig forstand bare i fjelltraktene mot den sveitsiske og italienske grense.

Man kan gå fra land til land og over alt finne nye virksomhetsområder for den nasjonale motstand. Ikke i noe land har kampen vært avsluttet med den militære erobring - over alt har okkupasjonsmakten måttet tvinge gjennom sin herskervilje og benytte seg av metoder som har gjort et hvert samarbeid til forrederi.

Før den annen verdenskrig hørte man ofte, og ikke minst i de nordiske land, at væpnet motstand ville være meningsløs og at småstatene heller burde tilstrøbe en slags kulturell forsvarsberedskap som satte dem i stand til å bevare sin nasjonale egenart selv under ugunstige forhold. Men denne oppfatning svant som dugg for sol da den ble satt på prøve og motstandslinjen brøt fram gjennom alle hindringer. Den har trosset tyranniet i alle former, den har triumferende overlevet masakrene i Polen, hungersnøden i Hellas, torturen i de norske fengsler, og er etter fire års hjemløshet sterkere enn noensinne.

Tyskland kunne samles ved blod og jern - Europa kan det ikke. Dets livsform er en nasjonal difrensiering, og alle forsøk på å løse dets gåte må gå ut fra den forutsetning at folkene må forbli fri og uavhengige. Det tjener heller ikke til noe å oppdra dem til noen slags østerlandsk underkastelsesreligion hvor mye det enn snakkes om kulturforvar og passiv motstand, vil selvhveldestrangen gjøre seg gjeldende når det blir alvor, og det om det finnes våpen eller ikke og enten utsiktene til seier er store eller små eller over hodet ikke til stede. De militære myndigheter bør for framtiden også ha sin oppmerksomhet rettet mot den fri krig som erfaringsmessig alltid kan følge med forlengelsen av en krigersk konflikt.

TYSKE SPØRSMÅLSTEGN.

I en leder under denne tittel skriver Svenska Dagbladet bl.a.: "Det er urekkelig påfallende at de store industrisentra i Ober-Schlesien, som etter bombingene i Vest-Tyskland stadig har fått større betydning for krigsforsyningen, likesom Skodaværkene i Böhmen, hittil er blitt skånet for flyangrep. - Fra politisk synspunkt gjøres det gjeldende at russerne vil beholde Ober-Schlesiens industri uskadt for Polens regning, for derfra å få bidrag til sitt eget oppbygningsarbeid. Bombeangrepene mot den tyske industri vest for Elben er så meget voldsommere, og intensiviteten er øket etter at basene er forlagt fra England til Øst-Frankrike. Etter et par måneders fortsattelse i samme stil kommer de tyske fabrikkene der til å bestå av nake murer og ødelagte råvarolagre.

Den såkalte Morgenthau - plan om avindustrialiseringen av Tyskland behøver ikke å besluttes ved det grønne bord. Den er gjort til virkelighet fra luften og de blivende okkupasjonsmakter kommer til å stilles likeoverfor det uløselige problem å livnære 20 millioner tyskere som i denne del av Tyskland har levet av industrien. Foren disse uhyggelige utsikter blir tyskerne fatalister og mener at krig tross alt er bedre enn fred. De slåss derfor med fortvilelsens mot og skulle de tilintetgjøre Eisenhowers plan for den nå i gangsatte offensiv - A) tvinge de tyske armeer til en avgjørende kamp vest for Rhinen, og hindre dem i å komme over floden - så må de allierte belage seg på et vinterfelttog.

Men det hører til den totale krigs vesen at de bestemmende faktorer ikke bare er av psykologisk eller militær natur. Det hjalp ikke en gang Napoleon et hans feltherregeni aldri strålte klarere enn under den korte kampanje i 1814 etter de forbundnes innmarsj i Frankrike. Overmakten var for stor, det franske folk var krigstrett og marshallene sviaktet. Denne siste eventyrlighet har Himmler villet forebygge ved å henge alle høyere offiserer som hadde den noe å gjøre med sammensvergelsen bak 20. juli attentatet, og rotasjonen innen det høyere armeerbefal er på ny i gang. Det tyske folk må være utpumpet av sjelelige og legemlige anstrengelser. Det er en amorfmasse som i skrekk for terroren mekanisk lystrer ledelsens ordrer i kunnskap og at et hvert forsøk på organisert opposisjonsdannelse og enda mere aktiv opposisjon betyr en overlevering til Gestapo, der nakkeskudd er den mildeste straffeform.

Maskinkrigen krever imidlertid framfor alt en innsats av hjemmefrontens hele produktive kraft. Den må svikte hvis befolkningens arbeidsevne svinger og industriapparatets normale forløp løses. Men kollaps innen matforsyningen er dog ikke å vente, selv om man ut på vinteren regner med øket knapphet på kjøtt, fett og poteter.

Perspektivet for industriens prestasjoner fortoner seg mere betenkelig. Gjennom bombingene og i sær gjennom flyakten på lokomotiver er transportkrisen stadig blitt værre og den nærmer seg en kaotisk tilstand, som ikke lar seg mestre. Elektrisitet- og gassleveringene har på sine steder blitt så minsket at rustningsfabrikkene har måttet innskrænke driften med arbeidsløshet til følge.

Som en endelig betraktning kan det sies at selv om det ennå ikke finnes tegn på en ødeløggelse av tysk motstandsvilje utad, så finnes det symptomer på en sviaktende indre motstandsvilje; hvor de objektive momenter, p.g.a. Tysklands vanskelige stilling forøvrig, kommer til å spille større rolle enn de subjektive. Noen sikre holddepunkter for en prognose over Tysklands motstandskraft finnes neppe. Man får nøye seg med en del spørsmålstegn, også av den grunn at hva vår generasjon opplever av lidelser og ødeløggelser - moralsk som materielt - sårner et hvert motstykke i menneskenes saga.

Det advares mot Reidar Løken, Vik i Hole. Han er bündelødd mellom hirsden på Hønefoss og hirsden i Oslo. Han opptrer som og er ansett som god jössing.

Quislingen og myndighetsordføreren i Kirkenes, Rudolf Hagen, som i følge kringkastingen skulle være henrettet av russerne ved nekkeskudd, er av de russiske militærmyndigheter overlevert til de norske sivile myndigheter i Finnmark. Det er den første, men sikkert ikke den siste som får denne skjebne. -

Doktor Rolv Bacho drept av Gestapo. Natt til 24. november ble doktor Rolv Bacho arrestert i sitt hjem på Lysaker av tysk politi. Fire timer senere ble hans yngste sønn hentet. Etter to dager fikk fru Bacho telefonisk beskjed fra en anonym norsk politimann om at mannens aske kunne hentes på et krigslasarett fire dager senere. Angivelig skulle doktor Bacho være skutt "under fluktforsøk". -

Ødelagelsen av kulelagerfabrikken i Kongensgate er tydensynlig kommet svært på tverke for tyskerne. Lageret besto av 90.000 kulelagere og tyskerne hadde flere ganger forsøkt å tvinge fabrikken til å avgis sitt lager til dem, men den svenske direktør svarte at ikke et kulelager kunne avgis uten beskjed fra Stockholm. Nå har tyskerne måttet forbyr alt videre salg av kulelagere i Norge. -

Fra 27. november er det innført portforbud i Bergen fra kl. 21 til 5 om morgenen. I bekjempelsen fra politipresidenten i Bergen, Bjørne Berg, heter det: "I løpet av de siste uker har forbryterske elementer ved mord, brannstiftelse, sprannginger og forvælse av annen vold forsøkt å ødelegge den offentlige sikkerhet i byen. Dette har nødvendiggjort en skarpere overvåking av gatetrafikken." -

Etter sabotasjehandlingene mot skipene på Aker og Hyland har tyskerne foretatt en rekke arrestasjoner. På Hyland er to ingeniører, to formenn og ni arbeidere tatt og på Aker en tegner og ni arbeidere. -

Brønnøysund, Bodø, Løsjøen og Lødingen har vært utsatt for flyangrep fra allierte fly. I Brønnøysund ble ingen norske interesser rammet. I Bodø ble en bygning lettere skadet, 3 ble drept, 10 såret. På Løsjøen ble ingen skadet og det var heller ingen skade på norsk eiendom. Ved angrepet på Lødingen ble D/S Kærøy senket, 6 av besetningen savnes. D/S Torghatten ble rammet av maskingeværild hvorved 1 ble drept og 1 såret. Angrepene fant sted for en tid siden. -

Etter ordre fra statens presseleder er redaktørene for Sande fjord presse avsett. Som ny redaktør er innsatt Olaf Bøe. -

Kreddelese fra kirkefronten. Nazibiskopen har påbudt ofring i byens kirker 1. juledag til de evakuerte fra Finnmark. Vi vet jo at intet av det som kommer inn på denne måte vil komme de hjemskilte til gode. Derfor oppfordres hjemmefronten til å være klar over et 1. juledag ofres det ikke en øre til "de skadelidte i Nord-Norge," som det så smukt heter. Innsamlingen vil foregå på sikre og annen måte. -

Bytt fra kirkefronten. Politiet på Lillehammer har erklært at de forviste prester kan få permisjon hvis de vil underskrive en erklæring om ikke å oppsøke illoyale prester eller delta i prestemøter eller tilstelninger av offentlig karakter. Alle prester har selv sagt avslått. -

Pastor Jens Svæ i Biri er tatt på Dombås og ført til Lillehammer under bevoktning. Pastor Halvard Lörstad med datter og hushjelp er arrestert under en rase i Hakadal. Pastor Arne Varden i Stavanger er arrestert og ført til Kristiansand. Rektor Johannes Smedno er ført til Berg med en sikringsdom på 6 mndr. Pastor Johan Lid, Oslo, er likeledes ført til Berg. Han har fått en sikringsdom på 3 mndr. Pastor Ragnarvald Indrebø er nettopp sluppet ut fra Berg etter å ha sittet i 6 mndr. Han er nå forvist til Lillehammer. -

Til de deporterte fra Nord-Norge. Hjemmefrontens Ledelse minner om at offentlige stillinger er blokkert og at ingen må søke slike. Unntatt er bare stillinger i sykehustjeneste og brønnvesen. Særlig oppfordres de offentlige tjenestemenn fra Nord-Norge til ikke å la seg overføre til andre eller lignende stillinger i Syd-Norge da sådan overføring nettopp har vært en av grunnene til at IIS har satt i gang tvangsevakuering av de offentlige tjenestemenn. De administrasjonssjefer som i forbindelse med de evakuerte tjenestemenn motarbeider parolen vil bli merket. -

Østfronten. Tre russiske arme rykker nå fram langs en over 500 km lang front mellom Syd-Polen og Jugoslavia. General Petroffs arme, som opererer i Karpatene, har fått kontakt med marskalk Konjews styrker i Syd-Polen. Kontakten mellom de to arme er opprettet gjennom det viktige Dukla-passet i Giskales, som er Ungarns våpensmie og Soteraljujhely ble inntatt søndag.

Avdelinger av marskalk Tolbuchins arme, som rykker fram mot de tyske stillinger N for Balatonsjøen, nærmer seg den viktige nøkkelstilling Szekezfehervar; etter søndag å ha inntatt Dunafoldvar, 75 km S for Budapest. Szekezfehervar (Stuhlweissenburg) ligger nesten halvveis mellom Balatonsjøens nordspiss og Budapest. Mellom sjøen og hovedstaden gjør tyskerne forbitret motstand. Styrker som rykker mot NO står 60 km fra Budapest. Størst terrangvinninger har marskalk Tolbuchin oppnådd under framrykningen mot Balatonsjøen hvor avdelinger står 90 km fra den østerrikske grense. Russerne har fått føling med forsvarsstillinger som tyskerne har bygget på begge sider av Balatonsjøen for å beskytte innfartsveiene mot SV-Tyskland. Mandag ble over 100 steder inntatt, blant dem Tolbuk. - 3.000 tyskere og ungarnere falt mandag. Retrettfenene til Balatonsjøen er overfylt av tyske kjøretøyer og utstyr. Marskalk Tolbuchin holder tempoet oppe til tross for at regnet har forvandlet de ungarske slletter til et moras av søle og slem. Kilen som avskjærer tyskerne i Jugoslavia er utvidet. Russiske og jugoslaviske styrker har inntatt en by 60 km NV for Beograd. Flere tyske grupper på tilbaketog er utslattet. I Beograd ble 105 personer drept til døden mandag, anklaget for å ha samarbeidet med tyskerne og for krigsforbrytelser. Blant disse var endel journalister anklaget for å ha vært hjelpelig med å spre nazistisk propaganda.

Vestfronten. Etter den hurtige overgang over elva Saar ved Saarlautern, utvidet 3. amerikanske arme sitt brude på østbredden. Saarlautern er på de alliertes hender, og allierte avdelinger har rykket 3 km forbi byen. Fortropper kjemper i denne sektor i Siegfriedlinjen og det raser voldsomme artilleridueller. Avdelinger sto mandag 10 km N for Saarbrücken, som utsattes for heftige angrep fra luften og fra artilleri. Helt vestbredden av Saar fra Metz til Saarlautern er besatt av de allierte. Ingeniørtropper slår reservebruene over Saar på begge sider av Saarlautern, og stridsvogner og tropper føres over til den motsatte side til det ventede angrep mot Saarbrücken. Langer S har amerikanerne rykker forbi Saar-Union. 7. amerikanske arme har inntatt to av forstedene i det store trafikknutepunkt Hagonsau. I følge tyske meldinger skal franskmennene ha inntatt Schlettstadt ved Rhinen. O og V for Nedre Vogesene er flere landsbyer ryddet. Mandag ble det meldt at retrettluken for de tyske styrker som er innesperret i Vogesene var 15 km bred. Det meldes om mindre framgang på Alsace-sletten. På 2. britiske frontavsnitt ved Maas, er tyskernes siste motstandslinje ved Venlo ranset og hele området V for Maas fra N for Aachen til elvas utløp i Nord-Sjøen er på de alliertes hender. I Tyskland måter de allierte inntatt motstand i utkanten av Jülich. SO for Hürtgen har de hatt en del framgang. Stillstanden i dette frontavsnitt betyr inndertid ikke at ikke harde kamper utkjemper dag og natt. Man berøgnar at ca. 6 tyske divisjoner er blitt mer eller mindre tilintetgjort siden offensivens begynnelse.

Eisenhower har offentliggjort en rekke bestemmelser om militæradministrasjonen av Tyskland. Disse bestemmelser er kringkastet tirsdag. Den tyske nasjons håp om å unngå økonomisk sammenbrudd avhenger av dens evne til å motsette seg nazistenes planer og ødelagelser. De allierte vil ikke erstatte noe som blir ødelagt etter den avsviddes jords taktikk. Særlig må ødeleggelse av matvarer unngås hvis man skal slippe hungersnød. De allierte styrker vil bringe sine egne forsyninger og vil også hjelpe tyskerne, men hjelpen må først og fremst gå til de land som tyskerne har ødelagt, og tyskerne blir derfor vesentlig avhengig av sine egne ressurser.

Flyangrep. Berlin ble bombet av store amerikanske bombe-fly med jagereskorte tirsdag. Britiske bombe-fly kastet tirsdag 3.500 tonn bomber mot Hallebrunn og Karlsruhe. Store flystyrker angrep også viktige industrisentra.

Konflikten i Athen har tatt en alvorligere vending. Generalstroiken brer seg. Churchill uttalte tirsdag i Underhuset at inntil frie valg kunne holdes vil de all. ikke betenke seg på å bruke sine styrker til ro og orden.